Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä U 48/2021 vp

Energiavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä U 48/2021 vp Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi.

Energiavirasto pitää valtioneuvoston kirjelmässä esitettyä valtioneuvoston kantaa hyvin perusteltuna ja katsoo Energiaviraston muodostaman tilannekuvan olevan yhdenmukainen siinä esitetyn kanssa.

Energiavirasto korostaa pitkäjänteisen ja ennakoitavan edistämistyön merkitystä. Suomessa on saatu erityisen hyviä tuloksia kattavalla jo vuonna 1997 käynnistyneellä energiatehokkuussopimusten järjestelmällä. Energiatehokkuuden nykyinen taso on kyetty saavuttamaan kustannustehokkaasti ja kohtuullisella viranomaisille sekä yrityksille ja kunnille kohdistuvalla hallinnollisella rasitteella.

Energiavirasto haluaa nostaa esiin artikloihin 4, 5, 6, 8 ja 30 artikloihin liittyviä huomioita. Yleisenä huomiona on myös todettava, että tavoitetasojen todella merkittävän kiristämisen lisäksi ehdotuksessa lisättäisiin laajasti velvoitteiden suunnitteluun, seurantaan ja valvontaan sekä raportointiin liittyviä vaatimuksia, joiden toimeenpanon edellyttämät resurssitarpeet tulisivat olemaan nykyiseen tilanteeseen verrattuna huomattavan korkeat.

Energiatehokkuustavoitteet (4 artikla ja liite I)

Ehdotuksen 4 artiklassa oleva tavoite ei ole energiatehokkuustavoite vaan siinä yksinkertaisesti asetetaan katto jäsenvaltiokohtaiselle energiankulutukselle. Komission kaavalla EU-tason tavoite rajaisi Suomen vuoden 2030 energian loppukäytön noin 255 terawattituntiin. Jaksolla 2024-2030 energian loppukäytön tulisi siten laskea vähintään 6 terawattituntia vuosittain, mikä tarkoittaa pysyvää vuotuista noin -2 % muutosta. Suomessa ei ole kokemusta sen tyyppisistä politiikkatoimista, joilla tämän tasoinen kehitys olisi toimeenpantavissa.

Ehdotuksessa oleva komission kaava, jolla EU:n yhteinen 9 % tavoite jyvitettäisiin jäsenvaltioille, on jo perusteiltaan virheellinen, jos sen tavoitteena on jakaa vastuuta jäsenvaltion kantokyvyn perusteella. Energiaintensiteetti, joka muodostaa yhden kaavan neljästä jyvityskertoimesta, on Suomen osalta korkea energiavaltaisen teollisuuden suuren osuuden ja kylmän ilmaston johdosta. Kummassakaan tapauksessa asialla ei ole vaikutusta prosentuaaliseen potentiaaliin vaan päinvastoin.

Julkinen sektori energiatehokkuuden johdossa (5 artikla)

Ehdotuksen julkiselle sektorille kohdistama sitova 1,7 % energian loppukäytön erillistavoite on tasoltaan todella kova ja soveltamisalan laajuus huomioiden velvoitteen toimeenpano tulisi olemaan kallista ja hallinnollisesti raskasta. Politiikkatoimien valikoiman osalta tilanne on 4 artiklan kanssa yhtä haasteellinen.

Energiavirasto
Energimyndigheten
Lintulahdenkuja 4
FI-00530 Helsinki
Puhelin 029 505 0000
Fax 09 622 1911
S-posti kirjaamo@energiavirasto.fi
Internet www.energiavirasto.fi

Julkisten rakennusten esimerkillinen rooli (6 artikla)

Ehdotuksen koko julkisen sektorin rakennuskantaa koskeva 3 % vuotuinen korjausvelvoite ei ole kustannuksiltaan missään suhteessa sillä saavutettaviin hyötyihin. Kun vaatimustasoksi asetetaan uudisrakentamisen niin sanottu lähes nolla-energiarakennus ja poistetaan kaikki joustot, koskee velvoite käytännössä lähes jokaista julkisen sektorin rakennusta, historialliset ja suojellut rakennuksen mukaan lukien. Peruskorjausvelvoitteen soveltamisalan rakennuksista tehtävä julkisesti saatavilla oleva ja vuosittain päivitettävä inventaario tulisi olemaan hallinnollisesti erittäin raskas velvoite.

Energiansäästövelvoite (8 artikla ja liite V)

Ehdotuksessa jaettaisiin nykyinen kumulatiivisen energiansäästön velvoitekausi 2021-2030 kahdeksi erilliseksi velvoitekaudeksi ja nostettaisiin nykyinen 0,8 % vuotuinen energiansäästötavoite 1,5 % tasolle. Samalla tiukennettaisiin merkittävästi energiansäästön kelpoisuusehtoja. Energiamääränä uutta vuotuista energiansäästöä olisi jaksolla 2024-2030 saavutettava 4,5 terawattituntia, kun nykyinen voimassa oleva vuotuisen säästön tavoite on 2,4 terawattituntia. TEM:n laajapohjaisen energiatehokkuustyöryhmän loppuraportissa (2019) todettiin, että energiatehokkuusdirektiivin 2018 muutoksessa voimaan tullut 0,8 % tavoitetaso on vielä saavutettavissa, kunhan kaikki toimet saadaan täysimääräisesti ja onnistuneesti toimeenpantua. Tavoitteen kiristäminen lähes kaksinkertaiseksi ja nykyisen jakson jakaminen kahdeksi erilliseksi tai säästön ehtojen merkittävä kiristäminen riittävät kumpikin viemään tavoitteen nykyisten politiikkatoimien ulottumattomiin.

Energiatehokkuustoimia olisi lisäksi kohdistettava prioriteettina energiaköyhiin, ns. haavoittuvassa asemassa oleviin energiayhtiöiden asiakkaisiin sekä mikäli asiaankuuluvaa, sosiaalisen asumisen asiakkaisiin. Myös osa energiansäästövelvoitteesta tulee saavuttaa näiden kohderyhmien joukossa. Ehdotuksen nykyinen muotoilu ei juurikaan annan joustoa niille jäsenmaille, joissa energiaköyhyysongelma on ratkaistu sosiaalipolitiikan keinoin. Ehdotukseen on otettu oma 22 artikla haavoittuvassa asemassa oleviin asiakkaisiin ja energiaköyhiin kohdistettavista toimista, niiden valvonnasta ja raportoinnista.

Seuraamukset (30 artikla)

Nykyinen energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden sanktiointi on rajattu viiteen artiklaan ja kolmeen aiheeseen. Ehdotuksessa laajennetaan jäsenvaltioiden velvoite asettaa tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset koskemaan kattavasti ja ilman poikkeuksia direktiivin kaikkia artikloita. Tämä tekisi käytännössä seuraamusten toimeenpanosta erittäin vaikean, mutta myös oikean ja riittävän Unionin oikeuden soveltamisen näkökulmasta epävarman harjoituksen.

Ylijohtaja Simo Nurmi

Johtaja Heikki Väisänen